

ОСОБЛИВОСТІ НАТУРАЛІЗАЦІЇ АДВЕНТИВНИХ ВИДІВ ФЛОРИ МИХАЙЛІВСЬКОГО ПРИРОДООХОРОННОГО НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ВІДДІЛЕННЯ ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА «ЄЛАНЦЬКИЙ СТЕП»

Прасова Н. В., студентка, Миколаївський Національний Аграрний Університет

Мельничук С. С., канд. біол. наук, доцент, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Бондар. А. О., доцент, Миколаївський Національний Аграрний Університет.

e-mail: nadiaprasova@gmail.com, s.s.melnychuk87@gmail.com, lady.alla2707@gmail.com

Анотація: Вперше виконано аналіз натуралізації адвентивних видів флори Природного заповідника «Єланецький Степ». Під час проведення аналізу натуралізації адвентивних видів флори показано переважання епекофітів та агріофітів середземноморського, середземноморсько-ірано-туранського та північноамериканського походження.

Ключові слова: адвентивна фракція, природний заповідник «Єланецький Степ», агріофіти, епекофіти, ефемерофіти, ергазіофіти.

FEATURES OF NATURALIZATION OF ADVENTIVE SPECIES OF THE FLORA OF THE MIKHAILOVSKY NATURE CONSERVATION DEPARTMENT NATURAL RESERVE "ELANITSK STEP"

Prasova N.V., student, Nikolaev National Agrarian University, **Melnychuk S.S.**, Cand. biol. Sci., Associate Professor, Admiral Makarov National University of Shipbuilding, **Bondar.A.O.**, Associate Professor, Nikolaev National Agrarian University.

e-mail: nadiaprasova@gmail.com, s.s.melnychuk87@gmail.com, lady.alla2707@gmail.com

Abstract: For the first time, an analysis of the naturalization of adventive species of the flora of the natural reserve "Elanetsky Step" is carried out. When analyzing the naturalization of adventive flora species, the predominance of epiphytes and agriophytes of Mediterranean-Iranian-Turanian and North American origin was shown.

Key words: Adventive fraction, Elanetsky Steppe natural reserve, agriophytes, epiphytes, ephemeroxytes, ergasiophytes.

Заповідники створюються для поліпшення та збереження природних екосистем в первісному, цілісному вигляді, адже саме заповідники забезпечують передачу цілих екосистем майбутнім поколінням в незайманому стані. Природний заповідник «Єланецький Степ» – був організований для охорони найбільшої у Північно-Західному Причорномор'ї ділянки цілинного степу й є першим і, поки що, єдиним степовим заповідником на Правобережній Україні.

Одним із основних процесів антропогенної трансформації природних ландшафтів є занесення, розповсюдження та натуралізація адвентивних рослин, що вкорінюються не тільки в антропогенно порушенні екотопи, а й в природні угруповання, створюючи загрозу існуванню аборигенних видів, що зумовило актуальність теми нашого дослідження.

Матеріалом слугували види адвентивних рослин адвентивної фракції флори Михайлівського природоохоронного науково-дослідного відділення природного заповідника «Єланецький степ», виявлені під час детально-маршрутних обстежень. Аналіз натуралізації адвентивних рослин проведений за класифікацією А. Теллунга, у варіанті Я. Корнася, який дещо модифікований В. В. Протопоповою. Одиниці натуралізації виділяються за її ступенем. До них належать такі групи: агріофіти та епекофіти, які добре натуралізувались в умовах даної території, та діафіти, які погано натуралізувались у даній місцевості та є нестабільним елементом її флори, та які поділяються на ефемеро- та ергазіофіти [1-3].

Виходячи з цього можна класифікувати усі адвентивні рослини за ступенем натуралізації, а тобто на 4 групи: агріофіти – види, які натуралізувались у природних та напівприродних місцезростаннях; епекофіти – група видів, які натуралізувались в антропогенних місцезростаннях; ефемерофіти – види, які погано натуралізувались у даній місцевості, і не є постійними елементами її флори; ергазіофіти – здичавілі культивовані рослини, які локалізуються поблизу тих місць, де їх культивують.

Аналіз натуралізації адвентивних видів проводять через складання спектру груп за ступенем натуралізації у залежності від адаптивних можливостей виду, частоти та розмірів зміни характеристик

навколишнього середовища під дією антропогенного навантаження, а також екологічних умов. Кожний адвентивний вид досягає певного ступеня натуралізації для даної місцевості дослідженої території.

Інтенсивність адвентизації флори визначається господарською діяльністю людини, внаслідок якої змінюються екологічні характеристики території, а також порушується рослинний покрив, оскільки він знаходиться в екологічній рівновазі з умовами існування. Відомо, що господарська діяльність людини викликає аридизацію флори і у зв'язку з цим сприяє розширенню посушливих зон, створюючи у деяких районах загрозу антропогенного запустелювання.

У залежності від адаптивних можливостей виду, частоти та розмірів зміни характеристик навколишнього середовища під дією антропогенного навантаження, а також екологічних умов, кожний адвентивний вид досягає певного ступеня натуралізації для даної місцевості [2].

У результаті досліджень протягом 2018-20 років, виявлено, що адвентивна фракція флори Михайлівського природно-охоронного науково-дослідного відділення Природного заповідника «Сланецький степ» налічує 71 видів з 15 порядків, 25 родин, 59 родів, які за ступенем натуралізації розподіляються між 4 групами (табл.1). Високий відсоток адвентивних видів викликаний тим, що до Михайлівського природно-охоронного науково-дослідного відділення Природного заповідника «Сланецький степ» близько розташовані орні землі та пасовища. Домінуючими родинами виступають Asteraceae – 20 видів, Brassicaceae – 9 та Poaceae – 8. Домінуючими родами являються *Xanthium* – 4 види та *Amaranthus* та *Sonchus* – по 3 види. Хоча більшість родів – 51 є моновидовими.

Таблиця 1 - Спектр мігроелементів різних за ступенем натуралізації груп адвентивних видів флори Михайлівського природоохоронного науково-дослідного відділення Природного заповідника «Сланецький степ»

Мігроелемент	Групи натуралізації			
	Агріофіти	Епекофіти	Ефемерофіти	Ергазіофіти
Середземноморський	1	15	-	-
Середземорсько-ірано-туранський	-	15	-	-
Північноамериканський	2	12	-	-
Ірано-туранський	1	9	-	-
Європейський	-	6	-	-
Невстановлений	-	4	-	-
Азійський	-	3	-	-
Південноамериканський	1	2	-	-

1. Епекофіти – 66 видів (93,0% адвентивного елемента флори). За походженням серед них переважають давньосередземноморські – 39 видів, (середземноморські – 15 видів (*Matricaria recutita*, *Oporordum acanthium*, *Sonchus arvensis*, *Elaeagnus angustifolia* та ін.), середземноморсько-ірано-туранські – 15 (*Paraver stevenianum*, *Buglossoides arvensis*, *Cichorium intybus*, *Arabidopsis thaliana*, та ін.) та північноамериканські – 12 (*Ambrosia artemisiifolia*, *Bidens frondosa*, *Grindelia squarrosa*, *Erigeron canadensis*, *Helianthus annuus* та ін.), ірано-туранські – 9 (*Sisymbrium polymorphum*, *Geranium pusillum* та ін.), європейські – 6 (*Xanthium rupicola*, *X. albidum*, *Sisymbrium altissimum*, *Digitaria sanguinalis* та ін.) та азійські – 3 види (*Tragus racemosus*, *Setaria viridis*, *Fallopia convolvulus* та ін.) . У спектрі біоморф даної групи переважають однорічні трав'янисті монокарпиквидів та малорічники, трав'янисті полікарпіки. Епекофіти мають також велике ценотичне значення, так як домінують в рослинному покриві повністю антропогенно трансформованих екотопів [3].

2. Агріофіти – 5 видів, або 7%. У спектрі мігроелементів цієї групи переважають північно-американські види – 2, південноамериканські, ірано-туранські, та середземноморські – по 1, зокрема, переважають за кількістю видів однорічні трав'янисті монокарпіки та дерева – по 2 види.

Ефемерофіти та діафіти. Ефемерофіти більшість зустрічається в інших районах України зі сприятливими для них умовами. Так, звичайними рослинами у північних (гумідних) районах України є *Vaccaria hispanica*, *Malva neglecta* та *Onobrychis vicifolia*. Діафіти (ефемерофіти + ергазіофіти) – нестабільні види флори. Відношення їх кількості до загального числа видів є важливим показником будь-якої флори. У флорі Михайлівського природоохоронного науково-дослідного відділення Природного заповідника «Сланецький степ» цей показник дорівнює 0%, що нижче, ніж у флорі України в цілому.

Отже, адвентивна фракція флори Михайлівського природно-охоронного науково-дослідного відділення Природного заповідника «Сланецький степ» формується переважно за рахунок видів середземноморського, середземноморсько-ірано-туранського та ірано-туранського походження.

Таким чином, аналіз натуралізації адвентивних видів рослин Михайлівського природно-охоронного науково-дослідного відділення Природного заповідника «Сланецький степ» показав переважання епекофітів, що пов'язано з інтенсивним розвитком території, особливо сільськогосподарських угідь. Це призводить до формування різноманітних антропогенних екотопів.

Для контролю за подальшим розвитком досліджуваної флори слід встановити моніторинг біорізноманіття адвентивної фітобіоти Михайлівського природно-охоронного науково-дослідного відділення Природного заповідника «Єланецький степ».

Список літератури:

1. Протопопова В. В. Фітоінвазії. I. Аналіз основних термінів / В. В. Протопопова, М. В. Шевера // Промышленная ботаника. – 2005. – Вип. 5. – С. 55–60.
2. Мельничук С. С. Адвентивна фракція флори Національного природного парку «Білобережжя Святослава» / С. С. Мельничук., Г. Г. Трохименко // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. – 2014., – Вип. 6.3(113). – С. 68-73. – Серія: Біологічні науки.
3. Мельничук С. С. Аналіз адвентивної фракції флори Кінбурнської коси / С. С. Мельничук., Г. Г. Трохименко // Вісник Львівського університету. – 2012. – Вип. 59. – С. 82–88. – Серія біологічна.

УДК 351.

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЮ «МАГІСТР» З ДИСЦИПЛІНИ «ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ»

Курепін В.М. старший викладач кафедри методики професійного навчання, Миколаївський національний аграрний університет
e-mail: kypinc@ukr.net

Анотація. Стаття присвячена аналізу ефективних методів ситуаційного навчання майбутніх керівників, фахової підготовки магістрів при вивченні дисципліни «Цивільний захист». Окреслено проблему, щодо якості підготовки майбутніх керівників у сфері цивільного захисту, сутність якої криється у здатності діяти у кризових ситуаціях, передбачати можливі зміни в розвитку надзвичайної ситуації та її наслідки, приймати обґрунтовані рішення і досягати їх практичного втілення в життя.

Ключові слова: фахова підготовка, догматизм, шаблонність, творчі здібності, креативні дії, цивільний захист, викладач, обґрунтовані рішення.

ПОВЫШЕНИЕ УРОВНЯ ПОДГОТОВКИ СОИСКАТЕЛЕЙ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СТЕПЕНЕЙ «МАГИСТР» ПО ДИСЦИПЛИНЕ «ГРАЖДАНСКАЯ ЗАЩИТА»

Курепин В.Н. старший преподаватель кафедры методики профессионального обучения, Николаевский национальный аграрный университет

Аннотация. Статья посвящена анализу эффективных методов ситуационного обучения будущих руководителей, профессиональной подготовки магистров при изучении дисциплины «Гражданская защита». Определены проблему, о качестве подготовки будущих руководителей в сфере гражданской защиты, суть которой заключена в способности действовать в кризисных ситуациях, предвидеть возможные изменения в развитии чрезвычайной ситуации и ее последствия, принимать обоснованные решения и достигать их практического воплощения в жизнь.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, догматизм, шаблонность, творческие способности, креативные действия, гражданская защита, преподаватель, обоснованные решения.

INCREASING THE LEVEL OF TRAINING OF GRADUATES OF HIGHER EDUCATION OF THE EDUCATIONAL DEGREE "MASTER" IN THE DISCIPLINE "CIVIL PROTECTION"

К

u e-mail: kypinc@ukr.net

г

Abstract. The article is devoted to the analysis of effective methods of situational training of future managers, professional training of masters in the study of the discipline "Civil Defense". The problem of the quality of training of future leaders in the field of civil protection, the essence of which lies in the ability to act in crisis situations, anticipate possible changes in the emergency and its consequences, make informed decisions and achieve their practical implementation.

Key words: professional training, dogmatism, stereotypes, creative abilities, creative actions, civil defense, teacher, reasonable decisions.

S

e

n

i

o

r